

ЛІТЕРАТУРА

1. Герчиков И. Н. Менеджмент / И. Н. Герчиков. – М.: ЮНИТИ, 2014. – 121 с.
2. Грызунова Г. В. Межличностный конфликт в сфере управленческой деятельности: автореф. дис.... кандидата психолог. уаук: 19.00.05 / Галина Васильевна Грызунова. – Москва, 1994. – 19 с.
3. Иванова І. В. Менеджер – професійний керівник / І. В. Иванова. – К., 2016. – 256 с.
4. Ковалев А. Г. Коллектив и социально-психологические проблемы руководства / А. Г. Ковалев. – М.: Политиздат, 1995. – 122 с.
5. Макшанов С. И. Методологические аспекты профессионального тренинга // Вестник СПбГУ. – Серия 6. – Вып. 3. – 1992. – С. 83-88.
6. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості / В. О. Сухомлинський // Вибрані

твори: в 5-ти т. – Т. 1. – К.: Радянська школа, – 1976. – С. 55–206.

7. Уткин Э. А. Конфликтология. Теория и практика / Э.А. Уткин. – М.: Экмос, 2000. – 272 с.
8. Федулова Л. І. Інформаційне та програмне забезпечення функціонування системи стратегічного менеджменту “АДІС” (Адміністративна Інформаційна Система) / Л.І. Федулова. – Миколаїв: Вид-во УДМУ, 2015. – 11 с.
9. Черкасов В. В. Проблемы риска в управленческой деятельности / Валентин Валентинович Черкасов. – М.: Рефл-бук; Киев: Ваклер, 1999. – 287 с.
10. Шаленко В. Н. Конфлікти в трудових колективах / В.Н. Шаленко. – К.: Скіф, 2002. – 255 с.
- Швал Ю. Практична психологія в економіці та бізнесі / Швал Ю., Данчева О. – К.: Лібра, 1998. – 199 с.
11. Ялом И. Теория и практика групповой психотерапии / Ирвин Ялом. – СПб.: Питер, 2004. – 640 с.

УДК 159.9

ПАЛАМАРЧУК Х.

Наук. керівник: КАЗЬМЕРЧУК А.В., канд. пед. наук
м. Житомир

ОСОБЛИВОСТІ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ

Суїцид нині є глобальною суспільною проблемою. Високий рівень самогубств у більшості країн світу спонукає до роздумів про причини виникнення цього явища й способи його превенції (попередження). Суїцидальна поведінка лише як об’єкт медико-психологічних та юридичних наук, неминуче обмежує можливість до кінця зрозуміти все різноманіття негативних чинників, що лежать в основі цього явища. Зазвичай до уваги беруться лише індивідуальні поведінкові реакції індивіда на ті чи інші життєві обставини.

Суїцид (англ. Suicide – самогубство) – акт самогубства, який чиниться людиною в стані сильного душевного розладу або під впливом психічного захворювання.

Ситуація, коли смерть заподіюється особою, яка не може контролювати свої дії чи керувати ними, а також в результаті необережності суб’єкта, відносять не до самогубств, а до нещасних випадків [1, с. 142]. Суїцидальна поведінка включає різні форми активності людей, зумовлені прагненням позбавити себе життя.

Під час гострого емоційного стану криза досягає такої інтенсивності, що людина не може вирішити як діяти в конкретний момент часу. Зазвичай самогубство розглядається як феномен соціально-психологічної дезадаптації особистості в умовах мікросоціальних конфліктів.

Вік істотно впливає на особливості суїцидальної поведінки. Наприклад, кризові періоди життя, такі,

як юність або початок старості, характеризуються підвищенням суїцидальної готовності. Суїцидальна поведінка в дитячому віці носить характер ситуаційно-особистісних реакцій, тобто пов’язана власне не з бажанням померти, а з прагненням повернути до себе увагу оточуючих або уникнути покарання. Більшість дослідників відзначає, що суїцидальна поведінка у дітей до 13 років – рідкісне явище, і тільки з 14–15-річного віку суїцидальна активність різко зростає, досягаючи максимуму в 16-19 років.

За даними дослідження з семисот сімдесяти дітей і підлітків із суїцидальною поведінкою, наймолодшими були діти семи років. Більшість склали дівчата (80,8 %). Найбільш частими способами позбавлення себе життя у дівчат були отруєння, у хлопців – порізи вен і повішання [2, с. 62].

Самогубства серед дітей супроводжуються гнівом, страхом, бажанням покарати себе або інших. Нерідко суїцидальну поведінку поєднують із іншими поведінковими проблемами, наприклад прогулами школи або конфліктами з однолітками, родичами. Виникненню суїцидальної поведінки сприяють тривожні й депресивні стани.

Серед основних проявів депресії поширеними є сум, невластиве дітям безсилля, порушення сну та апетиту, зниження ваги й соматичні скарги, страх невдачі та зниження інтересу до навчання, почуття неповноцінності або самотності, надмірна самокритичність, замкнутість, занепокоєння, агресивність і низька стійкість до фрустрації.

У підлітковому віці суїцидальна поведінка має дещо інший характер. Серед підлітків спроби самогубства зустрічаються значно частіше. Частота закінчених суїцидів підлітків не перевищує 1 % від усіх суїцидальних дій. Суїцидальна поведінка в цьому віці частіше має демонстративний характер шантажу. А.С. Личко зазначає, що лише у 10 % підлітків є справжнє бажання покінчити з собою (замах на самогубство), у 90 % – це крик про допомогу. Б.Н. Алмазов, обстеживши групу підлітків 14–18 років, які умисно завдали собі порізи, встановив, що тільки 4 % з них у момент самоушкодження мали думки суїцидального змісту. Більшість же ексцесів були вчинені після сварки з однолітками та обряду "брання" [2, с. 61].

Серед поширених причин підліткових суїцидів є депресії, нудьга, втома, схильність до бунту, незадоволення міжособистісними стосунками з батьками та однолітками, зловживання алкоголем, наркотиками.

Не менш вагомим фактором є вплив підліткової субкультури. Наприклад, у відповідь на повідомлення в ЗМІ про самогубство Ігоря Соріна, лідера молодіжної поп-групи "Іванушки Інтернешнл", кілька дівчат-підлітків пішли за прикладом свого кумира.

Після чотирнадцяти років суїцидальна поведінка проявляється приблизно однаково часто як і у дівчат,

так і у хлопців. У молодому віці суїцидальну поведінку нерідко пов'язують із інтимно-особистісними відносинами, наприклад, нерозділене кохання.

Проаналізувавши інтернет-джерела, ми визначили сучасну тенденцію суїцидальної поведінки серед підлітків, яка виникла в соціальній мережі – гра, яка має безліч назв "Синій кит", "Тихий дім" або ж "Розбуди мене о 4:20". Починаючи грати, підлітки виконують різноманітні завдання, які шкодять їхньому здоров'ю, але результат гри завжди однаковий: закінчення життя самогубством і зламаним горем батьки, які не розуміють, що змусило дитину звести рахунки життям.

Отже, суїцидальна поведінка серед підлітків поширене та небезпечне явище, яке потребує постійного аналізу, контролю та корекції. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в здійсненні аналізу чинників суїцидальної поведінки підлітків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Змановская Е. В. Девиантология: Психология отклоняющегося поведения: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Е. В. Змановская. – 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр "Академия", 2004. – 288 с.
2. Клейберг Ю. А. Психология девиантного поведения: учеб. пособ. для вузов / Ю. А. Клейберг. – М.: ТЦ Сфера, 2001. – 160 с.
3. Сидоренко Е. В. Методы математической обработки в психологии / Е. В. Сидоренко. – СПб.: ООО "Речь", 2000. – 350 с.

УДК 159.922.1

ПУХНЮК М.А.

Наук. керівник: ПОТОЦЬКА І.С., канд. психол. наук, доц.
м. Вінниця

ОБРАЗ "ІДЕАЛЬНОЇ" ЖІНКИ

В останні десятиріччя у зв'язку з політичними, економічними та соціальними змінами в нашій державі відбуваються трансформації в ціннісній системі сучасного українця. Це стосується також і психологічних якостей і характеристик, які мають бути присутні в образі "ідеальної" особистості. Такі дослідники, як Роберт Столлер, Шейла Тобіас, Нінн Коуч, Сандра Бем та багато інших, наголошують на значному впливі саме психологічної, а не біологічної статі на формування образу "ідеальної" жінки.

Метою нашого дослідження є виявлення гендерних відмінностей у сприйнятті образу "ідеальної" жінки сучасним студентством.

У дослідженні взяло участь 80 студентів першого-третього курсів вищих навчальних закладів м. Вінниця, серед яких було 40 хлопців та 40 дівчат.

Дослідження проводилось у два етапи. На першому етапі було емпірично досліджено психологічну стать вибірки за допомогою методики Сандри

Бем. На другому етапі – за допомогою авторської анкети було оцінено найбільш бажані риси "ідеальної" жінки.

Отримані результати дослідження психологічної статі представлено в таблиці:

Біологічна стать досліджуваних	Психологічна стать досліджуваних, %		
	Фемінність	Андрогінність	Маскулінність
Хлопці	30	25	45
Дівчата	70	15	15

Якщо розглядати результати окремо за категоріями, то вони є такими:

45 % хлопців (переважна більшість із чоловічої вибірки) мають маскулінність вищу, ніж фемінність. Тому для них характерними є ті якості, які традиційно вважаються чоловічими: самостійність, самодостатність, домінантність, відстоювання своїх інтересів,